

לקוטי תורה • פרשת עקב • מאמר 3

ולהבין שורש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה...

”ולהבין שורש הטעם לקשר, לחיבור
ולשייכות של ברית ותורה לברכת המזון”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/eikev/3](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/eikev/3)

1

ולהבין שרש טעם קישור וחיבור ושייכות ברית ותורה לכהמ"ז [לברכת המזון] על ברייתך שחתמת וכו'

ועל תורתך כו' בברכת הארץ שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל שלא אמר ברית ותורה כו' כי

כדי להבין את שורש הטעם לקשר, לחיבור ולשייכות שבין ברית ותורה לבין ברכת המזון — "על ברייתך שחתמת" וכו', "ועל תורתך" וכו' — בברכת הארץ, כפי שאמרו חז"ל: "כל שלא אמר ברית ותורה" וכו'. שכן,

הנה לכאורה צריך להבין קושי [קושיא] יותר גדולה מנ"ל [מהנ"ל] דברכת הארץ בזה"ש [בזמן הזה ש...]

דאורייתא דהא כתיב וברכת על הארץ י"ל [יש לומר] דהיינו בזמן שישראל שרוים על אדמתם כו'

לכאורה יש להבין קושי גדול עוד יותר: מניין שכרכת הארץ בזמן הזה היא [חובה] מן התורה? הרי נאמר "וכרכת ... על הארץ"; אפשר לומר שהכוונה היא לזמן שבו ישראל יושבים על אדמתם וכו'.

אך הענין דהנה הארץ ניתנה לאברהם בזכות המילה כמ"ש ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריוך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם כו' ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריו לדורותם כו'.

אך הענין הוא כך: הארץ ניתנה לאברהם בזכות המילה, כפי שנאמר: "ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריוך, את כל ארץ כנען, לאחוזת עולם" וכו'; "ואתה את בריתי תשמור, אתה וזרעך אחריו לדורותם" וכו'.

2

וצריך להבין מה ענין ירושת הארץ לענין המילה ועוד הרי ישראל נאמנים בבריתו של אברהם אבינו והם בארץ אחרת והארץ ניתנה בידי זרים ואיה איפוא הבטחתו ית' לך ולזרעך אחריו לאחוזת עולם כו'

כעת צריך להבין מה הקשר בין ירושת הארץ למילה. נוסף על כך, ישראל נאמנים לבריתו של אברהם אבינו, ובכל זאת הם נמצאים בארץ אחרת, והארץ ניתנה בידי זרים; היכן אפוא הבטחתו יתברך: "לך ולזרעך אחריו ... לאחוזת עולם" וכו'?

אך הענין שבאמת נתקיימה הבטחתו ית' במה שנתן לאברהם ירושת ארץ כנען העליונה ברוחניות והיא באמת אחוזת עולם לו ולזרעו ולכן מילה נוהג בזה"ז [בזמן הזה] וגם ברכת הארץ דאורייתא גם בזה"ז [בזמן הזה].

אך הביאור הוא שאכן הבטחתו יתברך התקיימה בכך שנתן לאברהם את ירושת הארץ העליונה של כנען, ברוחניות, והיא באמת אחוזת עולם לו ולזרעו. לכן נוהגת המילה גם בזמן הזה, וגם ברכת הארץ היא [חיוב] מן התורה, אף בזמן הזה.

וביאור הענין הוא כי הנה כנען מלשון הכנע' [הכנעה] ושפלו' [ושפלות] בחי' ביטול ומלשון תגר וסוחר
כמ"ש בישעי' [בישעיה]

וביאור העניין הוא ש"כנען" קשור ללשון הכנעה ושפלות, שהיא בחינת ביטול, וגם ללשון תגר וסוחר, כמו שכתוב
בישעיהו

(סי' כ"ג ח') אשר סוחריה כנעניה נכבדי ארץ ובהושע (סי' י"ב ח') כנען בידו מאזני מרמה.

(פרק כ"ג, [פסוק ח']): "אשר סוחריה כנעניה נכבדי ארץ"; וכן בהושע (פרק י"ב, [פסוק ח']): "כנען בידו מאזני
מרמה".

והנה תגר הקונה איזה מקח מן המוכר הוא ע"י ב' דברים הא' שעושה משיכה והגבהה מרשות חבירו
לתוך רשות עצמו והב' שנותן כסף מידו ליד חבירו.

והנה, תגר הקונה סחורה כלשהי מן המוכר עושה זאת בשני דברים: ראשית, הוא מושך ומגביה אותה מרשות חברו
לרשותו; ושנית, הוא נותן כסף מידו ליד חברו.

וכך הנה כתיב קונה הכל (עמ"ש מזה בד"ה מי יתנך כאח לי גבי אמצאך בחוץ ועיין בפע"ח [בפרי עץ חיים])

שער העמידה פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] כי ע"י קונה שהוא מזלא עילאה כו' ע"ש) והוא ג"כ עדי"ז כי

וכך כתוב: "קונה הכול" (ראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "מי יתנך כאח לי", על המילים "אמצאך בחוץ";
ועיינו בפרי עץ חיים, שער העמידה, פרק י"ד: שעל ידי "קונה", שהוא מזלא עילאה וכו'; עיינו שם). וגם כאן העניין
הוא על דרך זו, כי

הנה עצמותו ית' רם ונשא מגד עלמין רבבות מדרגות לאין קץ ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ומסוכ"ע כו' ואין

ערוך כו' ואפי' [ואפילו] צמצום הראשון ירידה גדולה היא אצלו ומילין דהדיוטא כו'

הנה עצמותו יתברך רמה ונישאה מן העולמות, ברבבות מדרגות עד אין קץ, למעלה מממלא כל עלמין ומסובב כל
עלמין וכו', ואין ערוך אליו וכו'. אפילו הצמצום הראשון הוא ירידה גדולה עבורו, ו"מילים של הדיוט" וכו'.

ובסקירה א' צופה ומביט עד סוף כל הדורות וכמ', ש בזהר במחשבה אחת ברא את העולם ובמשנה והלא
במאמר א' כו'.

ובסקירה אחת הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות, כמו שנאמר בזהר: "במחשבה אחת ברא את העולם", ובמשנה:
"והלא במאמר אחד יכול להיבראות" וכו'.

3 ולהיות נמשך ממנו סדר ההשתלשלות הנה כשעלה ברצונו היי [היה] כי חפץ חסד ואחי"כ תלוי במעשה

התחתונים דבאתעדל"ת [דבאתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אם ישים אליו לבו כו'

וכדי שסדר ההשתלשלות יימשך ממנו, כאשר עלה ברצונו, הדבר היה משום ש"חפץ חסד"; אך לאחר מכן הדבר תלוי במעשי התחתונים, שכן על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא: "אם ישים אליו לבו" וכו',

אליך ה' נפשי אשא והיינו ע"י שיתבונן כי נשמה שנתת בי טהורה היא ואתה עתיד ליטלה ממני כו' "אליך, הוי", נפשי אשא". כלומר, באמצעות התבוננות בכך ש"נשמה שנתת בי טהורה היא", ו"אתה עתיד ליטלה ממני" וכו'.

ולכן גם מעתה יחזירנה אליו ית' גם קודם זמנה שמאוס בחייו ממש להעלות נפשו למקור חוצבה להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש (ועמ"ש מזה בד"ה להבין פי' ענין י"ג מדות ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] ס"פ מ"א)

ולכן גם כעת יחזירנה אליו ית', עוד לפני זמנה, מפני שהוא ממש מואס בחייו, [ורוצה] להעלות את נפשו למקור שממנו נחצבה, כדי להיות "צרורה בצרור החיים את הוי" ממש. (ועיינו במה שנתבאר על כך במאמר המתחיל "להבין פירוש ענין י"ג מדות"; וכן בספר של בינונים, סוף פרק מ"א.)

שהיא בחי' העלאה מלמטה טורי דפרודא להעלותה ליחודו ית' וה"ז [והרי זה] כמשל משיכת והגבהת הקנין הנקנה כו' (ועמ"ש בד"ה המגביהי לשבת וזהו ענין משכני אחריו נרוצה כו')

זוהי בחינת העלאה מלמטה, מ"טורי דפרודא", כדי להעלותה לייחודו ית'. והרי זה כמשל משיכת החפץ הנקנה והגבהתו וכו'. (ועיינו במה שנתבאר במאמר המתחיל "המגביהי לשבת"; וזהו ענין "משכני אחריו נרוצה" וכו').

ובאתעדל"ת [ובאתערותא דלתתא] רוח אייתי רוח וממשיך רוח אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בחי' כסף שהיא בחי' אהבה רבה הבאה מלמעלה אהבתי אתכם אמר ה' כו'

ועל ידי אתערותא דלתתא, "רוח אייתי רוח", נמשכת רוח: אתערותא דלעילא, בחינת כסף, שהיא בחינת אהבה רבה הבאה מלמעלה: "אהבתי אתכם, אמר הוי" וכו'.

וכנודע שיש ב' בחי' אהבה דחילו ורחימו רחימו ודחילו הא' היא אהבה שלמטה מן השכל המתבונן כו' כידוע, ישנן שתי בחינות של אהבה, "דחילו ורחימו" ו"רחימו ודחילו". הראשונה היא אהבה שלמטה מהשכל המתבונן וכו',

ולכן היא בגבול וקצבה לפי ערך השכל והבי היא בחיי אהבה רבה בלי גבול בחיי מאד וכמ"ש כל זה בק"ש [בקריאת שמע] ואהבת את ה' אלקיך בכל נפשך שהיא בחיי אהבה זוטא אליך ה' נפשי אשא כו' ולכן היא מוגבלת ומדודה לפי יכולתו של השכל. השנייה היא בחינת אהבה רבה, בלי גבול, בחינת "מאד". וכך נאמר בקריאת שמע: "ואהבת את ה' אלקיך... בכל נפשך", שהיא בחינת אהבה זוטא: "אליך, הוי, נפשי אשא" וכו';

ובכל מאודך היא בחיי אהבה עליונה בלי גבול בחיי מאד והן ענין בחיי מ"ן [מייך נוקבין] ומ"ד [ומייך דוכריין] כו' [ונק' אהבה רבה זו בשם כסף ע"ד מ"ש נכסף נכספתה לבית אביך ו"בכל מאדך" היא בחינת אהבה עליונה בלי גבול, בחינת "מאד". ואלו הן בחינות מ"ן ומ"ד וכו'. [ואהבה רבה זו נקראת בשם כסף, על דרך מה שנאמר: "נכסף נכספתה לבית אביך".

וזהו ענין גביע הכסף דיוסף צדיק עליון וזהו ענין ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר שהם תי' עלמין דכסופין

וזהו עניינה של גביע הכסף של יוסף, הצדיק העליון. וזהו עניינם של "ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר", שהם ארבע מאות עולמות של כיסופים,

דהיינו ענג העליון הנמשכים מבחי' עובר לסוחר מעצמות אור א"ס שלמעלה גם מבחי' המקיפים כמ"ש בד"ה וישלח יעקב ועמ"ש מזה סד"ה זה יתנו כל העובר על הפקודים.

כלומר, התענוג העליון; הם נמשכים מבחינת "עובר לסוחר", מעצמות אור אין סוף, שהיא למעלה אפילו מבחינת המקיפים, כפי שמבואר במאמר המתחיל "וישלח יעקב"; וראו גם את מה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "זה יתנו כל העובר על הפקודים".

4 ועמ"ש עוד מענין ארץ כנען לשון סוחר בד"ה וישב יעקב] וזהו ארץ זבת חלב ודבש חלב היא בחיי הגדלת המדות כמו החלב שמגדל איברי הולד וכך

[ועיינו עוד במה שנכתב על ארץ כנען, שפירושה סוחר, במאמר הפותח "וישב יעקב"]. וזהו [פירוש] "ארץ זבת חלב ודבש". חלב הוא בחינת הגדלת המדות, כמו שהחלב מגדל את איברי התינוק. וכך,

הנה האהבה רבה מגדלת המדות שאף שמתחלה היתה ג"כ הארת המוחין במדות עכ"ז [עם כל זה] היו בבחי' קטנות וע"י אהבה עליונה זו נגדלים בתוספת וריבוי ודבש היא מתיקות ותענוג

האהבה הגדולה מגדלת את המדות. כי אף שמתחילה הארת המוחין היתה גם במדות, בכל זאת הן היו בבחינת קטנות; ועל ידי אהבה עליונה זו הן גדלות בתוספת ובריבוי. ודבש הוא מתיקות ותענוג,

שהיא בחינת אהבה בתענוגים וכמ"ש אז תתענג על הוי' כוי' וזהו ארץ טוב ורחבה פי' שרחבה לקבל בתוכה בחינת א"ס וכמ"ש רחבה מצותך מאד בלי גבול כוי'.

שהיא בחינת "אהבה בתענוגים", כמו שכתוב: "אז תתענג על הוי'" וגוי'. וזהו [פירוש] "ארץ טובה ורחבה": היא רחבה [דיה] לקבל בתוכה את בחינת אין סוף, כמו שכתוב: "רחבה מצותך מאד", בלי גבול וגוי'.

5 והנה המשכת אהבה רבה זו למטה היא בחינת מצות מילה ופריעה התגלות העטרה בחינ' [בחינת / בחינה] יו"ד.

והנה, המשכת אהבה רבה זו למטה היא בחינת מצות מילה ופריעה — גילוי העטרה, בחינת יו"ד.

ועי' בזהר פ' פנחס דרט"ו ע"ב ועיי' באגה"ק [באגרת הקודש] בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה. משא"כ ערלה היא בחי' יניקת ואחיזת החיצונים כוי'.

ועיינו בזהר, פרשת פנחס, דף רט"ו ע"ב; וכן עיינו באגרת הקודש, באגרת הפותחת במילים "אין ישראל נגאלין אלא בצדקה". ואילו הערלה היא בחינת יניקת ואחיזתן של החיצונים וכו'.

ובחי' זו להיות בכח כל נפש מישראל ניתנה לאברהם לאחוזת עולם כוי' וזהו ארץ כנען ברוחניות תחלה בחי' הכנעה וביטול ומס"נ [ומסירות נפש] ועיי' נעשה קנין כדרך התגר כנ"ל

ובחינה זו — להיותה בכוחה של כל נפש מישראל — ניתנה לאברהם "לאחוזת עולם" וכו'. וזהו ארץ כנען ברוחניות: תחילה בחינת הכנעה, ביטול ומסירות נפש, ועל ידי כך נעשה קניין, כדרך התגר, כנזכר לעיל.

ולכן מצות מילה נוהגת בזה"ז [בזמן הזה] וכן ברכת הארץ דאורייתא דהארץ ברוחניות ניתנה לאחוזת עולם כוי'.

ולכן מצוות מילה נוהגת בזמן הזה, וכן ברכת הארץ היא מן התורה, שהרי הארץ ברוחניות ניתנה "לאחוזת עולם" וכו'.

6 ב אך להבין טעם הזכרת ברית ותורה בברכת הארץ הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל שלא אמר אמת ואמונה ערבית לא יצא י"ח [ידי חובתו] והנה באמת ואמונה אומרים תחלה כל זאת לשון נוק' [נוקבא] ואח"כ וקיים עלינו לשון דכר

2. אך כדי להבין את הטעם להזכרת ברית ותורה בברכת הארץ: חז"ל אמרו: "כל שלא אמר אמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו". והנה, ב"אמת ואמונה" אומרים תחילה "כל זאת", בלשון נקבה, ואחר כך "וקיים עלינו", בלשון זכר.

אך הענין דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכתיב להוציא לחם מן הארץ ב' מיני לחמים והוא מ"ש חכמות בחוץ תרונה ב' מיני חכמות בחינת ח"ע [חכמה עילאה] חכים ולא בחכמה ידיעא וכו' ובחי' ח"ת [חכמה תתאה] מל'

אך ההסבר הוא כך: נאמר "הנה אנכי ממטיר לכם לחם מן השמים", ונאמר "להוציא לחם מן הארץ" — שני מיני לחם. וזהו שנאמר "חכמות בחוץ תרונה": שני מיני חכמה — בחינת חכמה עילאה, "חכים ולא בחכמה ידיעא" וכו', ובחינת חכמה תתאה, מלכות,

כי מלכותו בכל משלה וכולם בחכמה עשית כתיב כו' שבחי' ח"ע [חכמה עילאה] היא בחי' ביטול בעצם דכולא קמיה כלא כו' ובחי' ח"ת [חכמה תתאה] היא ביטול היש כו'

כי "מלכותו בכל משלה", ו"כולם בחכמה עשית", נאמר וכו'. בחינת חכמה עילאה היא בחינת ביטול בעצם, שהרי "כולא קמיה כלא" וכו'; ובחינת חכמה תתאה היא ביטול היש וכו'.

וזהו ענין ברכה והודאה ברכה היא בחי' המשכה בגילוי מלמעלה למטה כי ברכה היא מלשון בריכה המבריק את הגפן כו'

וזהו ענין ברכה והודאה. ברכה היא בחינת המשכה בגילוי מלמעלה למטה, כי "ברכה" היא מלשון "בריקה", כמו "המבריק את הגפן" וכו'.

והודאה היא בחי' ביטול היש שמודה איך דכולא קמיה כו' אף שאינו אלא קמיה ולא נגלה למטי' [למטה] כו'

והודאה היא בחינת ביטול היש: מודים בכך ש"כולא קמיה" וכו', אף שזהו רק "קמיה" ואינו מתגלה למטה וכו'.

וכמו מודים חכמים לר"מ [לרבי מאיר] שהאמת אתו אף כאן מודים אנחנו שהאמת אתו דקמיה כולא כלא כו' אלא שאין זה מן הנגלות לנו ולבנינו כו'

וכמו שהחכמים מודים לרבי מאיר שהאמת איתו, כך גם כאן אנו מודים שהאמת איתו, שלפניו הכול כלא וכו', אלא שאין זה מן הדברים הנגלים לנו ולבנינו וכו'.

וזהו ענין אמת ואמונה שהוא ג"כ ענין ברכה והודאה כי אמת מקרוב שנראה בעין השכל ואמונה ברחוק שמאמין שכך הוא האמת.

וזהו ענין "אמת ואמונה", שהוא גם ענין ברכה והודאה: אמת היא מקרוב — דבר הנראה בעין השכל; ואמונה היא מרחוק — האדם מאמין שכך היא האמת.

7

ועמ"ש מענין אמת ואמונה בביאור ע"פ וידעת היום. וזהו ג"כ ההפרש בין ב' הלחמים כי לחם מן

השמים נאמר על המן ששרשו ממקור ח"ע [חכמה עילאה]

ועיינו במה שנכתב על "אמת ואמונה" בביאור על הפסוק "וידעת היום". וזהו גם ההבדל בין שני הלחמים: "לחם מן השמים" נאמר על המן, ששרשו במקור החכמה עילאה,

דכתיב וברדת הטל על המחנה לילה ירד המן וכתוב ועינו כעין הבדולח דהיינו בחי' טלא דבדולחא

מקור החכמה סתימאה וכמ"ש בזהר מזונא דחכימא פ"י שהוא מזון להיות התהוות ח"ע [חכמה עילאה]

כמו שכתוב: "וכאשר ירד הטל על המחנה בלילה, ירד המן", וכן כתוב: "ומראהו כמראה הבדולח". כלומר, בחינת "טל הבדולח", מקור החכמה הסתימאה. וכמו שנאמר בזהר: "מזון החכם"; כלומר, זהו מזון להתהוות החכמה עילאה.

ולכן כתיב לקטו דבר יום ביומו שהוא נמשך מלמעלה מן הזמן ומקור התהוות הזמן נמשך מאתו

ולכן נאמר: "לקטו דבר יום ביומו", מפני שהוא נמשך למעלה מן הזמן, וממנו נמשך המקור להתהוות הזמן.

ולכן היה ג"כ נבלע באברים ולא היה בו פסולת כלל ולא היו צריכים לנקבים כלל וכמארז"ל [וכמאמר

רבתינו זכרונם לברכה] שמה שנאמר ויתד תהיה לך כו' היינו בדברים שתגרי אוה"ע [אומות העולם] מוכרים להם

ולכן הוא גם נבלע באיברים, ולא היה בו פסולת כלל, ולא היו זקוקים כלל לנקבי הגוף; וכפי שאמרו חז"ל, מה שנאמר "ויתד תהיה לך" וכו' מתייחס לדברים שסוחרי אומות העולם מכרו להם.

והיינו לפי ששרש הבירורים הוא מבחי' ואלה המלכים שנפלו בשבירה מבחי' תהו כו' משא"כ שרש המן למעלה מבחי' תהו לא היה בו פסולת כלל.

והיינו, מפני ששרש הבירורים הוא מבחינת "ואלה המלכים" שנפלו בשבירה, מבחינת תהו וכו'; ואילו שורש המן הוא למעלה מבחינת תהו, ולכן לא הייתה בו פסולת כלל.

8

והנה לכן ארז"ל [אמרו רבתינו זכרונם לברכה] מן ירד בזכות משה כי שרש משה הוא ג"כ מבחי' זו מקור

החכמה בחי' ביטול בעצם כמ"ש ונחנו מה

והנה, משום כך אמרו חז"ל שהמן ירד בזכות משה: שורשו של משה גם הוא בבחינה זו, מקור החכמה, בחינת ביטול בעצם, כמו שכתוב: "ומה אנחנו?"

וזהו אשר לא ידעון אבותיך הם בחיי ההשתלשלות משא"כ משה היה למעלה מן ההשתלשלות וכמ"ש ושמי הויה לא נודעתי להם כו'

וזהו פירוש "אשר לא ידעון אבותיך": האבות שייכים לבחינת ההשתלשלות, ואילו משה היה למעלה מן ההשתלשלות. על כך נאמר: "ובשמי הוי' לא נודעתי להם" וגו'.

ולכן היה משה כבד פה וכבד לשון כי חכמה עליונה זו היא נעלמה מעין כל חי וא"א לבא בגילוי בהשתלשלות כלל

לכן היה משה "כבד פה וכבד לשון", שכן חכמה עליונה זו "נסתרת מעיני כל חי", ואי אפשר לה להתגלות בתוך ההשתלשלות כלל.

ולכן ג"כ מיאן משה בשליחות ה' ואמר מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל כו' לכן גם סירב משה לשליחות ה' ואמר: "מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל" וגו'.

ואף שאמר לו ה' בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה שהיא קבלת התורה עכ"ז [עם כל זה] אמר אח"כ בי אדוני כו'

ואף שה' אמר לו: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", כלומר, תקבלו את התורה, בכל זאת אמר לאחר מכן: "בי אדני" וגו'.

כי כבד פה וכבד לשון אנכי והיינו לפי שמע לת משה היה למעלה מבחי התורה דאורייתא מחכמה נפקת כו'

"כי כבד פה וכבד לשון אנכי". כלומר, מדרגתו של משה הייתה למעלה מבחינת התורה, שהרי "התורה יוצאת מן החכמה" וגו'.

ובמשה כתיב כי מן המים משיתיהו דהיינו בחיי ים החכמה עליונה וכל התורה אינה אלא כד מן הים ותמלא כד"ה כו'

ועל משה נאמר: "כי מן המים משיתיהו" — כלומר, מבחינת ים החכמה העליונה; וכל התורה אינה אלא כד מן הים, כמו שנאמר: "ותמלא כדה" וגו'.

וזהו שהשיב לו הקב"ה מי שם פה לאדם פ"י שמצד ההשתלשלות לא היה צריך להיות פה לאדם בחי' שם מ"ה [שם מ"ה] ביטול בעצם וא"א לבא לידי גילוי כלל

וזהו מה שהשיב לו הקדוש ברוך הוא: "מי שם פה לאדם?" כלומר, מצד ההשתלשלות לא היה אמור להיות פה לאדם — בחינת שם מ"ה, ביטול בעצם — שאינה יכולה לבוא לידי גילוי כלל.

אבל אנכי אהיה עם פ"ך שעל ידי גילוי אנכי במעמד הר סיני וירד הוי' כו' אנכי הוי' כו'

אבל "אנכי אהיה עם פ"ך": כלומר, באמצעות גילוי "אנכי" במעמד הר סיני, "וירד הוי'" וכו', "אנכי הוי'" וכו',

יכול להיות פה וגילוי לאדם שם מ"ה [שם מ"ה] וע"ד ודברי אשר שמתני בפ"ך ודברי ממש והיו הדברים האלה אשר אנכי כו' דבר ה' זו הלכה כו'.

יכול להיות פה וגילוי ל"אדם", שם מ"ה. וזה על דרך "ודברי אשר שמתני בפ"ך" — דבריי ממש; "והיו הדברים האלה אשר אנכי" וכו'; "דבר הוי'" — זו הלכה" וכו'.

9 וזהו משה תיקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שירד המן לישראל דהנה עצמותו ית' רם ונשא למעלה

מעלה עד אין קץ גם מבחי' טלא דבדולחא מקור החכמה בחי' המן לחם מן השמים כו'

וזהו [פירוש] "משה תיקן לישראל את ברכת הזן בשעה שירד המן לישראל". עצמותו ית' רם ונישא, למעלה מעלה עד אין קץ, גם למעלה מבחינת טלא דבדולחא, מקור החכמה, בחינת המן, "לחם מן השמים" וכו'.

וזהו ענין הברכה שתיקן ברוך שיהיה ברוך ונמשך להיות בחי' הוי' יו"ד תחלה כו' ולכן כל ברכה ראשונה מדברת בלשון נסתר הזן את העולם נותן לחם כו'

וזהו עניינה של הברכה שתיקן: "ברוך" — שיהיה ברוך ונמשך, להיות בבחינת הוי', תחילה באות יו"ד וכו'. לכן כל הברכה הראשונה נאמרת בלשון נסתר: "הזן את העולם", "נותן לחם" וכו',

ולא אתיידע מי לפי ששרש המן הוא למעלה מההשתלשלות והמשכת ברכה זו היא להיות התהוות בחי' המן שהוא ע"י ישראל כי ישראל עלו במחשבה כו'.

ו"לא אתיידע מי", משום ששורש המן הוא למעלה מההשתלשלות, והמשכת ברכה זו היא כדי שתתהווה בחינת המן, וזאת באמצעות ישראל, כי "ישראל עלו במחשבה" וכו'.

10 וברכה שניה ברכת הארץ הוא ענין לחם מן הארץ בחי' ח"ת [חכמה תתאה] וביטול היש וכענין וצבא

השמים לך משתחוים כו' ולכך פותחת בהודאה נודה לך כו'

והברכה השנייה, ברכת הארץ, עניינה "לחם מן הארץ" — בחינת חכמה תתאה וביטול היש, בדומה ל"וצבא השמים לך משתחוים" וכו'. לכן היא פותחת בהודאה: "נודה לך" וכו'.

ומדברת בלשון נוכח שהנחלת כו' ומסיימת בברוך כי המשכת בחי' ביטול היש היא מבחי' ביטול בעצם

יחוי"ע [יחודא עילאה] וזהו ענין הברכה בברכת הארץ

והיא נאמרת בלשון נוכח: "שהנחלת" וכו', ומסיימת ב"ברוך". שכן המשכת בחינת ביטול היש היא מבחינת ביטול בעצם, יחודא עילאה. וזהו ענין הברכה שבברכת הארץ.

והיינו ג"כ ע"י ישראל כנ"ל וזהו ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] שכל שלא אמר ברית ותורה כו'

שהמשכת יחוי"ת [יחודא תתאה] בחי' מלי' הוא ע"י ז"א ומדות דאצילות הנק' ברית ותורה כי

וגם המשכה זו נעשית על ידי ישראל, כנזכר לעיל. וזהו ענין מאמר חז"ל: "כל שלא אמר ברית ותורה" וכו': שהרי המשכת יחודא תתאה, בחינת מלכות, נעשית באמצעות ז"א והמדות דאצילות, הנקראים ברית ותורה. כי

הנה המדות דאצילות לך הוי' הגדולה בבחי' לך בחי' ביטול ע"י נמשך גם למטה בבחי' מלי' ביטול היש המדות דאצילות הן בחינת "לך ה' הגדולה" — בחינת "לך", ביטול; ועל ידי כך נמשך הביטול גם למטה, בבחינת מלכות, כביטול היש.

ולכן כל שלא אמר לא יצא י"ח [ידי חובתו] כי לולא ברית ותורה לא היה נמשך להיות בחי' לחם מן הארץ בחי' ביטול היש:

ולכן מי שלא אמר [אותם] לא יצא ידי חובתו: שכן אלמלא ברית ותורה, לא הייתה נמשכת [ההשפעה] להיות בבחינת "לחם מן הארץ", בחינת ביטול היש.

11 ג אך להבין בריתך שחתמת בבשרנו וכן תורתך שלמדנו דמשמע שיש ב' בחי' ברית ותורה והוא ע"פ

מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בפרק אין מעמידין (דכ"ז) המל ימול.

ג. אך כדי להבין את "בריתך שחתמת בבשרנו", וכן את "תורתך שלמדנו", שמשמע מהם שיש שתי בחינות של ברית ותורה, יש להקדים את דברי חז"ל בפרק אין מעמידין (דף כ"ז): "הימול ימול" [מי שהוא מהול ימול אחרים]:

מי שהוא מהול ימול אחרים ואף על פי כן אשה כשרה למול דאשה כמאן דמהילא דמיא ולכאורה לא שייך כלל מילה באשה ועיין במ"א סס"י [סוף סימן] קפ"ז

מי שהוא מהול ימול אחרים. ואף על פי כן, אישה כשרה למול, משום שאישה נחשבת כמי שהיא מהולה. אולם לכאורה אין עניין המילה שייך כלל באישה. ועיין במגן אברהם, בסוף סימן קפ"ז.

אך הענין דהנה מלי' יחוי'ת [יחודא תתאה] נקרא בשם אשה יראת הוי' והנה כתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים שבחי' אלקים נעשה מגן ונרתק ומקבל לגבי בחי' הוי' בחי' משפיע בחי' דכר

אך העניין הוא כך: מלכות, בחינת יחודא תתאה, נקראת בשם "אישה", ככתוב: "אשת חיל יראת הוי'". והנה כתוב: "כי שמש ומגן הוי' אלקים": בחינת אלקים נעשית מגן ונרתק, ומקבלת ביחס לבחינת הוי' — בחינת המשפיע, בחינת הזכר.

והנה נודע בפ"י הוי' הוא האלקים שבחי' אלקים הגם שלגבי הוי' הוא בבחי' מקבל מ"מ חוזר ונעשה בחינת דכר להשפיע למטה מה שקיבל כו'

והנה ידוע בביאור "הוי' הוא האלקים", שבחינת אלקים, אף שלגבי הוי' היא בבחינת מקבל, חוזרת ונעשית בחינת זכר, להשפיע למטה את מה שקיבלה וכו'.

ועד"ז יובן מ"ש בזהר בלק (דקפ"ז ע"א) גבי וכיון דשארי על דוכתיה על תרין כרובין הויה שמיה ע"ש במק"מ [במקדש מלך] וזהו בחי' המלוכה

ועל דרך זה יובן מה שנאמר בזהר, בלק (דף קפ"ז ע"א), על הפסוק "וכיון דשארי על דוכתיה על תרין כרובין, הוי' שמיה"; עיין שם במקדש מלך. וזו בחינת המלכות,

כי כן דרך המלך להיות מקבל וחוזר ומשפיע כו' וזהו אמת ואמונה כל זאת בחי' נוקבא לגבי מעלה וקיים עלינו לגבי בי"ע היא בחי' דכר ומשפיע [ועמ"ש בביאור ע"פ

כי זו דרכו של מלך: לקבל ואחר כך לחזור ולהשפיע וכו'. וזהו "אמת ואמונה כל זאת" — בחינת נוקבא ביחס למעלה; ו"וקיים עלינו" — ביחס לעולמות בריאה, יצירה ועשיה, היא בחינת זכר ומשפיע. [ועיין במה שכתוב בביאור על הפסוק

כי אתה נרי בענין יחיד חי העולמים מלך וענין מלך יחיד כו'] וזהו ענין כי הבריתות שבדכורא ודנוקבא כי הנה כל השפעה היא על ידי בחינת ברית.

"כי אתה נרי", בענין "יחיד חי העולמים מלך" ובענין "מלך יחיד" וכו'. וזהו ענין שתי הבריתות, של הזכר ושל הנקבה, כי כל השפעה נעשית באמצעות בחינת ברית.

בריתך היינו ברית שלמעלה באצילות להיות בחינת יחוי"ת [יחודא תתאה] ח"ת [חכמה תתאה] בחיי מלי ושחתמת בבשרנו היא ברית דנוקבא

"בריתך" היא הברית שלמעלה, באצילות, המביאה לידי בחינת יחודא תתאה, חכמה תתאה, בחינת מלכות; ו"שחתמת בבשרנו" היא ברית הנקבה,

שלהיות נמשך הביטול גם למטה בבי"ע הוא ע"י ברית דנוקבא [וע' בפרדס ערך ברית ושייך ע"ז שחתמת כענין מ"ש במ"א בענין חותם בולט וחותם שוקע]

שכן המשכת הביטול גם למטה, בכריאה, ביצירה ובעשיה, נעשית באמצעות ברית הנוקבא. [ועיינו בפרדס, בערך "ברית"; והמילה "חתמת" שייכת לעניין זה, כפי שנכתב במקום אחר על חותם בולט וחותם שוקע.]

וכן תורתך היא בחיי תורה דאצי" ושלמדתנו היא בחיי התורה דבי"ע שהוא ע"י בחיי מלי כנ"ל וכן "תורתך" היא בחינת התורה שבאצילות, ו"שלמדתנו" היא בחינת התורה שבכריאה, ביצירה ובעשיה, הנמשכת באמצעות בחינת מלכות, כנזכר לעיל.

והנה כל הנ"ל הוא בששת ימי המעשה כך היא המדה וסדר ההשתלשלות מלמעלה למטה שמלחם השמים

והנה כל האמור לעיל חל בששת ימי המעשה: כך היא המידה וכך הוא סדר ההשתלשלות מלמעלה למטה, מ"לחם מן השמים",

בחיי ח"ע [חכמה עילאה] ויח"ע [ויחודא עילאה] נמשך להיות ח"ת [חכמה תתאה] ויח"ת [ויחודא תתאה] לחם מן הארץ כנ"ל והיינו ע"י ברית ותורה מדות דאצילות יום ראשון חסד כו'.

בחינת חכמה עילאה ויחודא עילאה נמשכות ונעשות חכמה תתאה ויחודא תתאה, "לחם מן הארץ", כנזכר לעיל; והדבר נעשה באמצעות ברית ותורה — מדות דאצילות: היום הראשון הוא חסד, וכן הלאה.

משא"כ שבת בחיי עליות העולמות כמ"ש שבת וינפש עד"מ אדם השוכת ונח ממלאכתו וחוזר לעצמותו כו'

אבל שבת היא בחינת עליית העולמות, ככתוב: "שבת וינפש". משל לאדם השוכת ונח ממלאכתו וחוזר לעצמותו וכו'.

הנה ב' הלחמים מתחברים כאחד וזהו ענין לחם משנה שבשבת וגם זהו ענין לחם הפנים דכתיב ביום השבת יערכנו כו' ונקי' לחם הפנים שכולו פנים ואין בו אחוריים כלל

[אז] שני הלחמים מתחברים לאחד, וזהו עניין לחם משנה של שבת. וזהו גם עניין לחם הפנים, שעליו נאמר: "ביום השבת יערכנו" וכו'. הוא נקרא לחם הפנים משום שכולו פנים ואין בו אחוריים כלל.

ולכן צריך לחבר ב' הלחמים דשבת אחוריהם הביתה זה לזה ופניהם לחוץ להיות כולו פנים [ועמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] בד"ה ואהיה אצלו אמון גבי בכתף ישאו]

ולכן יש לחבר את שני הלחמים של שבת כשאחוריהם פנימה, זה אל זה, ופניהם כלפי חוץ, כדי שיהיו כולם פנים. [ועיינו במה שנכתב בדומה לזה במאמר המתחיל "ואהיה אצלו אמון", בעניין "בכתף ישאו".]

והוא סוד ב' הלחמים הנ"ל לחם מן השמים ולחם מן הארץ שמתחברים כאחד כנ"ל שאף לפי קבלת וזהו סודם של שני הלחמים הנזכרים לעיל, "לחם מן השמים" ו"לחם מן הארץ", המתחברים לאחד, כנזכר לעיל. שכן גם לפי הקבלה של

האריז"ל [האריז"ל זכרנו לברכה] בענין י"ב חלות [כנגד לחם הפנים] מ"מ העיקר הם ב' החלות שעליהם מברך המוציא שמניח אותם זו בצד זו להיות פניהם לחוץ כו' וד"ל [ודי למבין]:

האריז"ל, זכר צדיק לברכה, בעניין שתי-עשרה החלות [כנגד לחם הפנים] — מכל מקום, העיקר הן שתי החלות שעליהן מברכים "המוציא", שאותן מניחים זו לצד זו, כשפניהן כלפי חוץ וכו'. וד"ל.

12 קיצור (א) ענין שנאמר ונתתי לך ולזרעך כו' לאחוזת עולם זהו ענין ירושת ארץ העליונה ברוחניות
תקציר. (1) העניין שבאמירה "ונתתי לך ולזרעך" וכו', "לאחוזת עולם": זהו ענין ירושת הארץ העליונה ברוחניות, שהיא באמת לאחוזת עולם ועיין בבחיית פ' תשא על פסוק וכל הארץ כו' ונחלו לעולם דפי' עולם שהוא מכוון כנגדה דהיינו העולם הבא.
שהיא אכן "לאחוזת עולם". עיינו גם ברבנו בחיי, פרשת תשא, על הפסוק "וכל הארץ" וכו', "ונחלו לעולם": "עולם" פירושו העולם המקביל לה, כלומר העולם הבא.

ועיין מ"ש בענין כעיר שחוכרה לה יחדו בד"ה אלה פקודי והוא בזכות המילה ועיין ברבות לך לך
פרשה מ"ו ועיין בזח"א [בזהר חלק א] ר"פ נח ע"פ לעולם יירשו ארץ ובפ' ויחי (דף רט"ז א')

עיינו גם במה שנכתב בענין "כעיר שחוכרה לה יחדו" במאמר הפותח במילים "אלה פקודי". דבר זה הוא בזכות
המילה: עיינו במדרש רבה, לך לך, פרשה מ"ו; וכן בזהר, חלק א, בתחילת פרשת נח, על הפסוק "לעולם יירשו
ארץ", ובפרשת ויחי (דף רט"ז ע"א).

ובפ' בראשית (דף נ' סע"א [סוף עמוד א]) ע"פ עד תאות גבעות עולם ור"פ וארא (כ"ב א') וזהו אם לא ברית
יומם כו'

ובפרשת בראשית (דף נ' ע"א), על הפסוק "עד תאות גבעות עולם", ובתחילת פרשת וארא (כ"ב ע"א). וזהו [פירוש]
"אם לא בריתי יומם" וכו',

שעל ידי זה נמשך מבחינת יומם בכחינת לילה וה"ע [וזהו ענין] חקות שמים וארץ ועמ"ש מענין פי' יומם
בד"ה אדני שפתי תפתח.

שעל ידו נמשך מן הבחינה של "יומם" אל הבחינה של "לילה"; וזהו ענין "חקות שמים וארץ". עיינו גם במה
שנכתב על פירוש "יומם" במאמר הפותח במילים "אדני שפתי תפתח".

גם כי העטרה הוא בחינת יו"ד וביו"ד נברא העולם הבא. והענין כי כנען מלשון הכנעה ומלשון סוחר.
קונה הכל.

וכן, מפני שהעטרה היא בחינת יו"ד, וביו"ד נברא העולם הבא. והענין הוא ש"כנען" הוא מלשון הכנעה וגם מלשון
סוחר — "קונה הכול".

והיינו שאתעדל"ע [שאתערותא דלעילא] המעורר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] להיות אליך ה' נפשי אשא זהו
המשיכה. ועיין ברבות וישב ר"פ פ"ו.

כלומר, אתערותא דלעילא המעוררת אתערותא דלתתא, כדי שיהיה "אליך הוי' נפשי אשא": זוהי ההמשכה. עיינו
גם במדרש רבה, וישב, בתחילת פרשה פ"ו.

ובזח"ג [ובזהר חלק ג] פנחס (דף רמ"ט סע"ב [סוף עמוד ב]) ע"פ משכו וקחו. ועי"ז אחר אתעדל"ת [אתערותא דלתתא]
נמשך ומתגלה אה"ר [אהבה רבה] כמ"ש בד"ה ועשית בגדי קדש. זהו ענין נתינת הכסף.

וכן בזהר, חלק ג, פנחס (דף רמ"ט ע"ב), על הפסוק "משכו וקחו". ועל ידי כך, לאחר אתערותא דלתתא, נמשכת
ומתגלה אהבה רבה, כפי שמבואר במאמר הפותח במילים "ועשית בגדי קדש". זהו ענין נתינת הכסף.

והמשכה זו על ידי המילה שבה ועל ידה מתגלים ה' חסדים שמבחינת אהבה רבה מבחי' סוכי' כנס' [בכנסת ישראל] ועי' נקי ארץ חפץ וארץ החיים וארץ טובה: (ב) וזהו ענין ברית ותורה בברכת הארץ.

והמשכה זו נעשית באמצעות ברית המילה, שבה ודרכה מתגלים חמשת החסדים, שמקורם בבחינת אהבה רבה, בבחינת סובב כל עלמין, בתוך כנסת ישראל; ועל ידי כך היא נקראת "ארץ חפץ", "ארץ החיים" ו"ארץ טובה". (2) וזהו עניינם של ברית ותורה בברכת הארץ.

כי הנה חכמה עילאה ביטול בעצם וחכמה תתאה ביטול היש. ברכה והודאה וזהו גם כן ההפרש בין ב' הלחמים

שהרי חכמה עילאה היא ביטול בעצם, ואילו חכמה תתאה היא ביטול היש. ברכה והודאה. וזהו גם ההבדל בין שני הלחמים:

כי לחם מן השמים מזון להיות חכמה עילאה אשר לא ידעון אבותיך וזהו ברכת הזן בלשון נסתר לא אתיידע מי. בחינת לא נודעתי להם.

כי "לחם מן השמים" הוא מזון שבאמצעותו מתהווה חכמה עילאה, "אשר לא ידעון אבותיך"; וזהו עניינה של ברכת "הזן", שנאמרת בלשון נסתר: "לא נודע מי". זו בחינת "לא נודעתי להם".

13 וברכה שניה לחם מן הארץ ביטול היש. ולכן ברכת הארץ מתחלת כנודה לך הודאה ומסיימת בברוך. והברכה השנייה היא "לחם מן הארץ" — ביטול היש. לכן ברכת הארץ מתחילה ב"נודה לך", הודאה, ומסיימת ב"ברוך".

והמשכה זו מחכמה עילאה בחי' [בחכמה תתאה] בחי' ארץ זהו עי' ברית ותורה וכנ"ל בענין שניתנה הארץ לאברהם בזכות המילה שעיי' נמשך המשכה עליונה.

והמשכה זו מחכמה עילאה אל חכמה תתאה, שהיא בחינת "ארץ", נעשית באמצעות ברית ותורה; כפי שנוכר לעיל בענין נתינת הארץ לאברהם בזכות המילה, שבאמצעותה נמשכת המשכה עליונה.

ומשה שהמן ירד בזכותו נולד מהול עי' ומל ה' את לבבך עמ"ש בדי' ראה אנכי נותן: (ג) והנה כתיב זאת בריתי אשר תשמרו.

ומשה, שבזכותו ירד המן, נולד מהול, בדומה ל"ומל ה' את לבבך"; ראו מה שנכתב במאמר המתחיל "ראה אנכי נותן". (ג) והנה כתוב: "זאת בריתי אשר תשמרו".

זאת בחי' נוקבא בחינת מלכות הגם שלגבי יחו"ע [יחודא עילאה] ח"ע [חכמה עילאה] הוא בחינת מקבל כני"ל חוזר ונעשה בחינת דכר ומשפיע לגבי בי"ע להשפיע הביטול למטה

"זאת" היא בחינת נוקבא, בחינת מלכות. אף שלגבי יחודא עילאה, חכמה עילאה, היא בחינת מקבל, כפי שנוכר לעיל, היא חוזרת ונעשית בחינת דכר ומשפיע ביחס לבריאה, יצירה ועשיה, כדי להשפיע למטה את הביטול.

וזהו ואמונה כל זאת לשון נקבה וקיים עלינו לשון דכר (ועיין בזח"א [בוהר חלק א] לך צ"ג סע"ב [סוף עמוד ב] ע"פ בזאת אני בוטח).

וזהו "ואמונה כל זאת", בלשון נקבה, ו"קיים עלינו", בלשון זכר. (ועיין בוהר, חלק א, לך לך, דף צג ע"ב, על הפסוק "בזאת אני בוטח".)

וזהו ענין כופל הלשון בריתך שחתמת בבשרנו (ועמ"ש מענין בשר סד"ה והיה מדי חדש בחדשו גבי יבוא כל בשר להשתחוות ובד"ה צו את בני ישראל את קרבני לחמי)

וזהו ענין הכפילות בלשון "בריתך שחתמת בבשרנו" (ועיין במה שנכתב על ענין "בשר" בסוף המאמר המתחיל "והיה מדי חדש בחדשו", בענין "יבוא כל בשר להשתחוות", ובמאמר המתחיל "צו את בני ישראל את קרבני לחמי"),

וכן תורתך שלמדתנו (ועיין מ"ש ע"פ וכל בניך למודי הוי") והנה לחם משנה שבשבת היינו גם כן כענין ב' בחינות לחם הנ"ל

וכן "תורתך שלמדתנו" (ועיין במה שנכתב על הפסוק "וכל בניך לימודי הוי"). והנה, לחם משנה של שבת הוא גם בדומה לשתי בחינות הלחם שנזכרו לעיל,

כי לחם משנה זהו ענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה (עיין במא"א [במאורי אור] אות למ"ד סכ"א) וה"ע [וזהו ענין] יחו"ע [יחודא עילאה] ויח"ת [ויחודא תתאה] כמ"ש בד"ה שה"ש [שיר השירים] ובשבת מתחברים יחד:

כי לחם משנה הוא ענין שכינתא עילאה ושכינתא תתאה (עיין במאורי אור, אות למ"ד, סעיף כא), וזהו ענין יחודא עילאה ויחודא תתאה, כפי שנכתב במאמר המתחיל "שיר השירים"; ובשבת הן מתחברות יחד.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/eikev/3

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק